

HOÀN THIỆN DỰ THẢO LUẬT TIẾP CẬN THÔNG TIN

GÓC NHÌN TỪ QUYỀN TRẺ EM

Ls. Nguyễn Hưng Quang
NHQuang&Associates

Hà Nội, 9/2015

CÁC NỘI DUNG CHÍNH

1. Các quy định và tiêu chuẩn quốc tế về quyền tiếp cận thông tin của trẻ em;

2. Các khoảng trống pháp lý trong hệ thống pháp luật Việt Nam hiện hành và Dự thảo Luật Tiếp cận thông tin liên quan tới bảo đảm quyền tiếp cận thông tin của trẻ em;

3. Đề xuất hoàn thiện Dự thảo Luật Tiếp cận thông tin từ góc nhìn quyền trẻ em.

CÁC QUY ĐỊNH VÀ TIÊU CHUẨN QUỐC TẾ VỀ QUYỀN TIẾP CẬN THÔNG TIN CỦA TRẺ EM

- ICCPR – Điều 19
- Bình luận chung số 34

ICCPR

- CRC – Điều 13, Điều 17
- Bình luận chung số 7
- Bình luận chung số 4
- Bình luận chung số 3

CRC

CÁC QUY ĐỊNH VÀ TIÊU CHUẨN QUỐC TẾ VỀ QUYỀN TIẾP CẬN THÔNG TIN CỦA TRẺ EM

- Trẻ em có quyền tiếp cận thông tin;
- Thông tin có thể được hiểu theo nghĩa rộng, bao gồm cả thông tin do nhà nước nắm giữ (ICCPR) và thông tin trên các phương tiện truyền thông đại chúng (CRC).
- Quyền tiếp cận thông tin của trẻ có tính tương đối và có những hạn chế nhất định để bảo vệ sức khỏe, sự phát triển và lối sống lành mạnh của trẻ em và tôn trọng các quyền và danh dự của người khác, an ninh quốc gia, trật tự công cộng, lợi ích cộng đồng. Các hạn chế này phải được quy định bởi luật.

CÁC QUY ĐỊNH VÀ TIÊU CHUẨN QUỐC TẾ VỀ QUYỀN TIẾP CẬN THÔNG TIN CỦA TRẺ EM

- CRC nhấn mạnh việc tiếp cận thông tin *cho trẻ em (for children)*. Nhà nước phải bảo đảm các thông tin mà trẻ em tiếp cận là phù hợp với sự phát triển và vì lợi ích tốt nhất của trẻ em.
- Bảo đảm quyền tiếp cận thông tin là một trong những điều kiện cần thiết để bảo đảm sự sống còn của trẻ em, đặc biệt trong các lĩnh vực, như phòng chống HIV/AIDS hay mua bán trẻ em. Thông tin cung cấp cho trẻ em cần phải là thông tin liên quan, kịp thời; phù hợp với độ tuổi, nhạy cảm giới và năng lực của trẻ; thông qua ngôn ngữ, phương tiện mà trẻ em có thể hiểu được.

ASEAN VÀ QUYỀN TIẾP CẬN THÔNG TIN CỦA TRẺ EM

1. Tuyên bố về Quyền con người của ASEAN đã ghi nhận quyền tiếp cận thông tin nói chung, đồng thời khẳng định quyền của trẻ em là một phần không thể tách rời của quyền con người.
2. Một số quốc gia ASEAN đều chưa có luật riêng quy định về tiếp cận thông tin; một số nước có luật về tiếp cận thông tin song lại quy định không rõ trẻ em như một chủ thể đặc biệt của việc tiếp cận thông tin.
3. Quyền tiếp cận thông tin của trẻ em thường được quy định rải rác trong các luật chuyên ngành hoặc luật chuyên về bảo vệ trẻ em của một số quốc gia ASEAN và dừng lại ở việc ghi nhận các nguyên tắc về tiếp cận thông tin (như phù hợp với lứa tuổi và sự phát triển của trẻ em).
4. Các quốc gia ASEAN thường ghi nhận quyền tiếp cận thông tin của trẻ em với hai tư cách: (i) chủ thể thực hiện quyền tiếp cận thông tin; và (ii) chủ thể có thông tin cần được bảo vệ (ví dụ trong hoạt động tố tụng hay trên các phương tiện truyền thông...).

QUYỀN TIẾP CẬN THÔNG TIN CỦA TRẺ EM TRONG HỆ THỐNG PHÁP LUẬT VIỆT NAM HIỆN HÀNH

Trẻ em là chủ thể của quyền tiếp cận thông tin

- Luật BVCSGDTE và Dự thảo Luật trẻ em (đề cập trực tiếp nhất tới quyền tiếp cận thông tin của trẻ em)
- Luật Hộ tịch 2014 (lĩnh vực chuyên ngành quy định đầy đủ và cụ thể nhất quyền tiếp cận thông tin của trẻ em - *tiếp cận gián tiếp*, thông qua người đại diện theo pháp luật)

Trẻ em là chủ thể có thông tin cần được bảo vệ trong quá trình Nhà nước cung cấp thông tin

- Bảo mật thông tin của trẻ em (Bộ luật Dân sự 2005, Dự thảo Bộ luật Dân sự sửa đổi & Dự thảo Luật Trẻ em)
- Thông tin liên quan đến trẻ em (nuôi con nuôi, BHYT, BHXH, lao động, giáo dục, tổ tụng, phòng chống bạo lực gia đình, phòng chống mua bán người)

CÁC KHOẢNG TRỐNG PHÁP LÝ TRONG HỆ THỐNG PHÁP LUẬT VIỆT NAM HIỆN HÀNH

1. Quyền tiếp cận thông tin là một quyền hiến định. Quyền này chỉ có thể bị hạn chế bởi luật trong một số trường hợp cần thiết vì lý do quốc phòng, an ninh quốc gia, trật tự, an toàn xã hội, đạo đức xã hội, sức khỏe của cộng đồng. Hiện tại, chỉ có Luật BVCSGDTE có quy định trực tiếp về quyền tiếp cận thông tin của trẻ em
2. Hệ thống pháp luật Việt Nam có nhiều quy định liên quan tới quyền tiếp cận thông tin của trẻ em, bao gồm: (i) những quy định xác định trẻ em là chủ thể tiếp cận thông tin, tuy nhiên mới chỉ có lĩnh vực tư pháp-hộ tịch (quy định đầy đủ tính chất của chủ thể đặc biệt này; và (ii) các quy định về thông tin liên quan đến trẻ em, như bảo vệ các thông tin của trẻ em, phạm vi các thông tin về trẻ em có thể tiếp cận.

CÁC KHOẢNG TRỐNG PHÁP LÝ TRONG HỆ THỐNG PHÁP LUẬT VIỆT NAM HIỆN HÀNH

3. Dự thảo Luật Trẻ em đã luật hóa các nguyên tắc về quyền tiếp cận thông tin của trẻ em trong CRC và cũng khá tương đồng với quy định của các quốc gia ASEAN, như nguyên tắc thông tin “phù hợp với sự phát triển của trẻ em” và “vì lợi ích tốt nhất của trẻ em”. Tuy nhiên, Dự thảo Luật Trẻ em không quy định chi tiết các nguyên tắc này.
4. Bảo mật thông tin của trẻ em trong quá trình Nhà nước thực hiện việc cung cấp thông tin là một vấn đề cần đặc biệt lưu ý nhằm bảo đảm quyền bất khả xâm phạm của trẻ em về “đời sống riêng tư, bí mật cá nhân, bí mật gia đình”.

NHẬN XÉT DỰ THẢO LUẬT TIẾP CẬN THÔNG TIN DƯỚI GÓC ĐỘ QUYỀN TRẺ EM

**Trẻ em là chủ thể
đặc biệt của quyền
tiếp cận thông tin**

- Tiếp cận trực tiếp với tiếp cận gián tiếp qua người đại diện
- Trách nhiệm của cơ quan cung cấp thông tin hay người đại diện cho trẻ em khi truyền đạt lại thông tin cho trẻ

**Phạm vi thông tin
liên quan đến
trẻ em**

- Hạn chế tiếp cận những thông tin thuộc bí mật cá nhân, đời sống riêng tư, bí mật gia đình
- Thông tin phù hợp với sự phát triển, cần thiết cho sự sống còn và vì lợi ích của trẻ em

NHẬN XÉT DỰ THẢO LUẬT TIẾP CẬN THÔNG TIN DƯỚI GÓC ĐỘ QUYỀN TRẺ EM

Nghĩa vụ cung cấp thông tin

- Có quy định nghĩa vụ, trách nhiệm cung cấp thông tin của các cơ quan nhà nước
- Chưa có quy định cấm hoặc hạn chế các hành vi cung cấp thông tin không phù hợp với sự phát triển và vì lợi ích của trẻ em

Cách thức tiếp cận thông tin, công bố thông tin

- Trẻ em phải được coi là một chủ thể đặc biệt trong việc tiếp cận thông tin
- Thông tin cung cấp cho trẻ phải đầy đủ, kịp thời, dễ hiểu, có thể tiếp cận được và phù hợp với khả năng hiểu biết và độ tuổi của trẻ em

ĐỀ XUẤT HOÀN THIỆN DỰ THẢO LUẬT TIẾP CẬN THÔNG TIN TỪ GÓC NHÌN QUYỀN TRẺ EM

1. Cần bổ sung nguyên tắc bảo đảm quyền tiếp cận của trẻ em với các thông tin cần thiết cho sự sống còn, sự phát triển, cũng như khả năng tham gia một cách có ý nghĩa trong xã hội của trẻ em. Nhà nước có nghĩa vụ bảo đảm các thông tin cung cấp cho trẻ em phải đầy đủ, kịp thời, dễ tiếp cận và dễ hiểu với mọi trẻ em; và vì lợi ích tốt nhất của trẻ em.
2. Cần thiết phải bảo đảm rằng trẻ em có quyền tiếp cận thông tin một cách trực tiếp hoặc thông qua người đại diện theo pháp luật, trừ trường hợp pháp luật chuyên ngành có quy định khác. Cha mẹ hay người đại diện hợp pháp khác, nhà trường, cơ sở giáo dục và giáo viên có trách nhiệm thúc đẩy, hỗ trợ trẻ tiếp cận thông tin liên quan.

ĐỀ XUẤT HOÀN THIỆN DỰ THẢO LUẬT TIẾP CẬN THÔNG TIN TỪ GÓC NHÌN QUYỀN TRẺ EM

3. Dự thảo Luật TCTT đã bao gồm quy định về các hành vi bị nghiêm cấm. Dự thảo cũng cần bổ sung thêm quy định nghiêm cấm việc cung cấp, sử dụng thông tin vi phạm đời sống riêng tư, bí mật cá nhân, bí mật gia đình hay ảnh hưởng tới sự sống còn và sự phát triển của trẻ em.
4. Các quy định của Dự thảo Luật TCTT, Dự thảo Luật Trẻ em và Dự thảo Bộ luật Dân sự sửa đổi cần phải phù hợp và thống nhất với nhau để bảo đảm tính thống nhất của các quy định pháp luật và bảo đảm sự tôn trọng các điều ước quốc tế mà Việt Nam đã phê chuẩn.

XIN CHÂN THÀNH CẢM ƠN!

Để biết thêm thông tin chi tiết, vui lòng liên hệ quang@nhquang.com